



DATOS IDENTIFICATIVOS

Citloxía e histoloxía animal e vexetal II

Materia	Citloxía e histoloxía animal e vexetal II			
Código	V02G031V01208			
Titulación	Grao en Bioloxía			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	#EnglishFriendly Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Molist García, María del Pilar			
Profesorado	Molist García, María del Pilar			
Correo-e	pmolist@uvigo.es			
Web	http://https://mmegias.webs.uvigo.es			
Descrición xeral	Citloxía e histoloxía vexetal e animal II é unha das materias obrigatorias que se imparte no segundo semestre do 2º curso do Grao de Bioloxía. Nesta materia se expoñen os principios biolóxicos básicos de organización microscópica dos tecidos animais e vexetais, e a súa ensamblaxe na constitución de órganos. Preténdese coñecer a anatomía e morfoloxía dos tecidos e órganos vexetais e animais e os diversos tipos celulares que o compoñen. É unha asignatura english friendly.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	Conteúdo
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado.
B2	Xestionar información científico-técnica de calidade utilizando fontes diversas. Analizar datos e documentos e interpretalos de forma crítica e rigorosa, incluíndo reflexións sobre a súa relevancia social e no ámbito profesional da Bioloxía.
B3	Aplicar o coñecemento adquirido na titulación e empregar a instrumentación científico-técnica e as TIC en contextos propios da Bioloxía e/ou no exercicio da profesión.
B6	Desenvolver as capacidades de análises e sínteses, de razoamento crítico e argumentación, aplicándoas en contextos propios da Bioloxía e outras disciplinas científico-técnicas.
C1	Resolver problemas aplicando o método científico, os conceptos e a terminoloxía específica da Bioloxía, os modelos matemáticos e as ferramentas estatísticas e informáticas.
C2	Recoñecer os niveis de organización dos seres vivos mediante o estudo de espécimes actuais e fósiles. Realizar análise filoxenéticos e interpretar os mecanismos da herdanza, a evolución e a biodiversidade.
C6	Comprender e integrar o funcionamento dos seres vivos (nivel celular, tisular, orgánico e individuo), interpretando as súas respostas homeostáticas e adaptativas.
D1	Comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria.
D2	Comunicarse por oral e por escrito en lingua galega.
D3	Comprometese coa sustentabilidade e medio ambiente. Uso de forma equitativa, responsable e eficiente dos recursos.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecer a histoloxía e anatomía dos tecidos e órganos de animais e vexetais.	A4	B6	C2	D3
Coñecer os distintos tipos celulares que compoñen os tecidos vexetais e animais.	A3	B6	C2	D3
	A4		C6	
Aplicar coñecementos da Citloxía e Histoloxía para illar, identificar, manexar e analizar espécimes e mostras de orixe biolóxica, así como para caracterizar os seus constituíntes celulares e moleculares.	A4	B2 B3	C1	D1

Aplicar coñecementos e tecnoloxía relativos á Citoloxía e Histoloxía en aspectos relacionados coa produción, explotación, análise e diagnóstico de procesos e recursos biolóxicos.	A3	B6	C1	D1
Obter información, desenvolver experimentos e interpretar os resultados.	A3	B3 B6	C6	D1 D3
Comprender a proxección social da Citoloxía e Histoloxía e a súa repercusión no exercicio profesional, así como saber utilizar os seus contidos para impartir docencia e a divulgación.	A4	B3	C1	D2
Coñecer e manexar os conceptos, terminoloxía e instrumentación científico-técnica relativos á Citoloxía e Histoloxía.	A3	B2 B6	C1	D3

Contidos

Tema

I. Bloque temático. Histoloxía e Organografía Microscópica Animal	<p>Lección 1.- INTRODUCCIÓN AOS TECIDOS ANIMAIS. TECIDO EPITELIAL: EPITELIOS DE REVESTIMIENTO E GLANDULARES. Histoxénese e diferenciación dos tecidos animais. Características xerais dos epitelios. Tipos de células epiteliais e funcións. A membrana basal: localización e composición. Histoxénese. Epitelios de revestimento: clasificación e localización. Tipos especiais. Renovación e rexeneración epitelial. Epitelios glandulares. Secreción: concepto e tipos. Clasificación e función. Glándulas exocrinas e endocrinas. Control da secreción.</p> <p>Lección 2.- O TECIDO CONXUNTIVO: VARIEDADES. TECIDO ADIPOSEO. Caracteres xerais: tipos celulares e matriz extracelular. Variedades do tecido conxuntivo: características e localización. Tecido adiposo: tipos, características morfolóxicas e funcionais. Histoxénese.</p> <p>Lección 3.- TECIDOS ESQUELÉTICOS: TECIDO CARTILAXINOSO, ÓSEO E TECIDO CORDAL. O cartílago: caracteres xerais: tipos celulares e matriz extracelular. Histoxénese e crecemento. Variedades. Dexeneración e rexeneración. Tecido cordal. Tecido óseo: tipos celulares e matriz extracelular. Tipos de óso e variedades. Osificación: intramembranosa e endocondral. Aspectos funcionais.</p> <p>Lección 4.- SANGUE E LINFA. A RESPOSTA INMUNE. O sangue: características xerais. Plasma. Elementos sanguíneos: tipos e funcións. Aglutinación e coagulación. A linfa: composición e formación. Hematopoiesis. Linfopoiesis. Bases celulares da inmunidade. Inmunidade humoral e celular.</p> <p>Lección 5.- O TECIDO MUSCULAR. Xeneralidades e clasificación. Músculo esquelético, liso e cardíaco: organización e estrutura, inervación e contracción. Histoxénese, crecemento e rexeneración. Modificacións do tecido muscular: os órganos eléctricos.</p> <p>Lección 6.- O TECIDO NERVIOSO. Xeneralidades. Neuronas: características, clasificación e organización. Glía: tipos, características e funcións. Sinapsis: tipos e clasificación. Sistema nervoso autónomo (SNA): organización. Sistema nervoso periférico (SNP): organización. Exemplos clínicos da función sináptica.</p>
---	--

II. Bloque temático. Histoloxía e Organografía Microscópica Vexetal

Lección 7.- A CÉLULA VEXETAL E O ORGANISMO VEXETAL.
A parede vexetal: estrutura e formación. Especializacións da parede celular: plasmodesmos e punteaduras. Organización básica das plantas superiores. Os órganos vexetais: disposición xeral dos sistemas de tecidos e características principais. Formación do corpo da planta.

Lección 8.- MERISTEMOS.
Concepto. Características citolóxicas. Clasificación: meristemas primarios e secundarios.

Lección 9.- PARÉNQUIMA E TECIDOS DE SOSTÉN.
Parénquima: estrutura, funcións e tipos. Colénquima: estrutura e variedades. Esclerenquima: tipos celulares.

Lección 10.- TECIDOS CONDUTORES: XILEMA E FLOEMA.
Características e tipos celulares do xilema. Organización do xilema primario e secundario. Floema: organización e tipos celulares. Función e estrutura. Tecidos condutores no crecemento primario e secundario do vexetal: estrutura e diferenciación.

Lección 11.- TECIDOS DE PROTECCIÓN E GLANDULARES.
Epidermis: tipos celulares. A cutícula. Estomas: estrutura, función e diferenciación. Tricomas. Peridermis: estrutura. Lenticelas. Actividade do felóxeno: o ritidoma. Estruturas secretoras externas e internas.

Lección 12.- ÓRGANOS VEXETATIVOS.
Raíz, estrutura do caule e follas: disposición en crecemento primario e secundario.

Lección 13.- ÓRGANOS REPRODUTORES. FLOR, FROITO E SEMENTE
Estrutura da flor. Histoloxía dos estambres . Histoloxía dos carpelos. Histoloxía do froito e a semente. Variedades.

III Bloque temático: Prácticas

Práctica 1. Tegumento e glándulas asociadas. Foliculo piloso. Glándulas do sistema endocrino: tiroides e suprarrenal.

Práctica 2. Sistema dixestivo: lingua, esófago, estómago, intestino. Glándulas asociadas ao dixestivo I: salivais.

Práctica 3. Glándulas asociadas ao dixestivo II: páncreas, fígado . Sistema circulatorio: sangue e corazón.

Práctica 4. Sistema respiratorio: tráquea e pulmón. Sistema excretor: riles.

Práctica 5. Sistema nervioso: medula espiñal. Organografía vexetal: raíz e follas.

Práctica 6. Organografía vexetal: talos.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	33	76	109
Prácticas de laboratorio	12	18	30
Seminario	3	5	8
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición

Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos conceptos básicos da materia co obxectivo de que o alumno adquiera as competencias básicas. Promoverase o diálogo e o debate na clase sobre a base dalgún exemplo práctico. Os cuestionarios realizaranse despois de cada tema ou grupo de temas, cuxas preguntas serán formuladas maioritariamente en inglés. As presentacións tamén terán unha porcentaxe de diapositivas en inglés para facilitar a aprendizaxe para estudantes estranxeiros. É un tema amigable en inglés. As cuestións realizaranse despois de cada tema ou grupo de temas, as preguntas faranse maioritariamente en inglés. As presentacións terán tamén unha porcentaxe de diapositivas en inglés para facilitar a aprendizaxe para estudantes estranxeiros. É unha materia amiga en inglés.
Prácticas de laboratorio	Introdución da práctica por parte do profesor seguido da identificación microscópica de tecidos e órganos, seguindo o guion que estará dispoñible na plataforma Tema con anterioridade á súa realización. Adquisición de habilidades básicas asociadas á observación e descrición histolóxica.
Seminario	Nos seminarios o profesor dará unha explicación xeral de varios temas tras o cal cada alumno terá que expoñer sobre a base de dúas ou tres fotografías os coñecementos previamente explicados. Ademais formularanse problemas ou preguntas que os alumnos en pequenos grupos terán que resolver.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Ademais dos consellos e aclaracións que se realizan durante as clases de teoría, os alumnos serán atendidos individualmente nas horas de titoría. A atención ao alumno pódese facer por vía telemática (correo electrónico, videoconferencia, foros Moovi, etc.) baixo a modalidade de acordo previo.
Prácticas de laboratorio	Analizaranse preparacións histolóxicas relacionadas cos temas tratados na parte teórica. Os estudos histolóxicos realizaranse sobre os diferentes órganos onde se analizan os distintos tecidos. Os alumnos poderán preguntar ao profesor e ademais poden apoiar a súa análise nun guión que se lle manda antes de cada práctica. O guión ademais presenta unha serie de exercicios que os alumnos terán que encher durante a práctica.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Lección maxistral	Ao longo do desenvolvemento da materia realizáanse 5 cuestionarios de autoavaliación mediante a plataforma *Moovi. Cada cuestionario comprenderá preguntas correspondentes a un grupo de leccións teóricas. Realizáranse na aula antes da clase teórica.	15	A4	B6	C2	D3
Prácticas de laboratorio	Os conceptos adquiridos nas sesións de laboratorio avaliaranse en tres probas de seguimento realizadas cada dúas prácticas e unha proba final coincidindo co exame oficial da materia. En todas elas o alumno terá que identificar diferentes estruturas en imaxes ou esquemas, tales como tipos celulares, tecidos, órganos, tipo de crecemento ou grupo de plantas, estruturas tamén explicadas na aula.	24	A3 A4	B3 B6	C2	D2 D3
Seminario	A valoración do seminario realizarase de modo continuo ao longo do curso, baseándose na calidade da participación do alumno.	11	A3 A4	B2 B3	C1	D1 D2 D3
Exame de preguntas obxectivas	Exame escrito que inclúe a avaliación das clases teóricas de histoloxía animal.	35	A3	B6	C1 C6	D1 D3
Exame de preguntas obxectivas	Exame escrito que inclúe a avaliación da clase teóricas de histoloxía vexetal.	15	A3 A4	B6	C1 C6	D1 D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

A asistencia ás clases de teoría, prácticas e seminarios é obrigatoria para todos os alumnos e será obxecto de control rigoroso en alumnos doutras convocatorias. Realizarase un seguimento continuado da asistencia a teoría e prácticas, así como da intervención nos debates dos seminarios, o cal servirá para controlar o rendemento do alumno. O alumno terá que ter polo menos un 80% de asistencia ás distintas actividades para ser avaliado.

A avaliación da materia Citoloxía e Histoloxía Animal e Vexetal II combinará probas escritas e avaliación continua ao longo do curso.

a) Valoración do seminario

A valoración do seminario (valor máximo: 1,1 punto sobre 10) realizarase de modo continuo durante o curso. Ao haber tres

seminarios o valor de cada un será de 0,3 puntos. Esta nota se consiguese por avaliación de coñecementos, ademáis a asistencia a os tres seminarios sumarán o 0,2 restante. A inclusión do valor do seminario na cualificación definitiva da materia levará a cabo cando o alumno preséntase ao exame oficial da materia.

A cualificación do seminario manterase dentro do curso en vigor.

b) Valoración Práctica

Ao longo das prácticas levaranse a cabo tres probas que consistirán principalmente na identificación de tecidos e/ou órganos mediante a observación de diapositivas. Cada proba terá un valor máximo de 0,8 puntos. A cualificación das prácticas manterase dentro do curso en vigor.

c) Valoración teórica

Haberá dúas probas escritas onde se avaliarán os coñecementos teóricos da materia. Nestas probas poderanse facer preguntas que integren coñecementos teóricos e prácticos. O valor máximo de ambas as probas é de 5 puntos sobre 10, dos cales 3,5 puntos corresponderán á parte de histoloxía animal que se realizará na data oficial e o resto, 1,5 puntos corresponderán á parte de histoloxía vexetal que terá lugar unha vez finalizada esa parte. O formato de preguntas será variado podendo incluír:

- 1) Cuestións de resposta curta.
- 2) Cuestións que vinculen a identificación de imaxes/esquemas con conceptos teóricos.
- 3) Cuestións de tipo test (resposta única/múltiple), baseadas en coñecementos adquiridos na aula e no laboratorio.

d) Avaliación dos cuestionarios (autoavaliación)

Ao longo do desenvolvemento da materia levaranse a cabo 5 cuestionarios de autoavaliación mediante a plataforma MOOVI. Cada cuestionario comprenderá preguntas correspondentes a un grupo de clases teóricas. Terán lugar na aula e cada un terá un valor de 0,3 puntos.

e) Cualificación definitiva da materia

Para aprobar a materia hai que superar o 50% da parte teórica (2,5) e o 50% da parte práctica (1,2). Pola contra, a nota final será o resultado de multiplicar a nota total (teoría + prácticas + seminarios+ cuestionarios) por 0,5.

O alumnado que renuncie á avaliación continua poderá solicitar a avaliación global no prazo que estableza o centro. A dita avaliación realizarase nas datas oficiais de primeira e segunda oportunidade. Esta avaliación permitirá acadar o 100% da nota da materia nun exame dividido en tres partes: contidos teóricos (5 puntos), contidos prácticos (3 puntos) e seminarios (2 puntos).

Os alumnos repetidores doutros cursos deberán realizar os seminarios e probas. Se o consideran e voluntariamente poderán acudir ou non ás prácticas, pero é obrigatorio presentarse aos exames que se realicen durante o curso.

Dacordo co baremo determinado pola Universidade de Vigo, a materia de Citoloxía e Histoloxía Animal e Vexetal II disporá de cualificación numérica con só un decimal, coa seguinte equivalencia:

NON PRESENTADO, o alumno que non se presente a o examen final.

SUSPENSO: 0-4,9

APROBADO: 5-6,9

NOTABLE: 7-8,9

SOBRESAINTE: 9-10

MATRÍCULA DE HONRA: Outorgada a alumnos que obtivesen unha cualificación igual ou superior a 9. O seu número non poderá exceder do 5% dos alumnos matriculados nunha materia no correspondente curso académico, salvo que o número de alumnos matriculados sexa inferior a 20, nese caso, poderase conceder unha soa Matrícula de Honra.

As datas dos exames e os horarios de clase pódense consultar na páxina web da facultade sendo susceptibles de modificación en circunstancias especiais.

<http://bioloxia.uvigo.es/es/docencia/grado-en-biologia/horarios>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Álvarez Nogal R., **Citología e Histología de las plantas**, 1. ed, Eolas Ediciones., 2015

Brüel, A., Christensen, E.I., Qvortrup, K., Trandum-Jensen, J., Geneser, F., **Geneser Histología**, 4ª edición, Médica Panamericana, 2014

Cortés Benavides, F., **Cuadernos de Histología Vegetal**, 3ª edición, ., Editorial Marban, 1990

Evert, R.F., **Esau's Plant Anatomy: Meristems, Cells, and Tissues of the Plant Body □ Their Structure, Function, and Development**, 3ª edición. New Jersey., Wiley & Sons, Inc., 2007

Gartner, L.P., Hiatt, J.L., **Atlas en Color y Texto de Histología**, 9788418892851, 8ª edición, Wolters kluwer, 2023

Kierszenbaum, A.L., Tres, L.L., **Histology and cell biology An introduction to pathology**, 978-0323673211, 5ª edición, Elsevier, 2019

Megías, M., Molist, P., Pombal, M.A., **Atlas de Histología Vegetal y Animal**, <http://webs.uvigo.es/mmegias/inicio.html>,

Schünke, M., Schulte, E., Schumacher, U., **Colección Prometheus. Texto y Atlas de Anatomía (3 tomos)**, 3ª edición, Médica Panamericana, 2015

Craig, A. Canby, **Anatomía basada en la resolución de problemas**, 1ª ed, Elsevier, 2007

Schweingruber F.H.; Borner A.; Schulze E-D., **Atlas of stem anatomy in herbs, shrubs and trees vol 1 y 2**, Springer-Verlag, 2013

Liebich Hans-Georg, **Veterinary Histology**, 9781789180091, 5ª, 5m, 2019

Bibliografía Complementaria

Welsch, U., **Sobotta. Histología (con la colaboración de T. Deller)**, 3ª edición, Médica Panamericana, 2014

Donald McMillan Richard Harris, **An Atlas of Comparative Vertebrate Histology**, 1st Edition, Academic Press, 2018

Pawlina, W., **Ross Histología. Texto y atlas. correlación con la Biología Molecular y Celular**, 8edición, Wolters Kluwer, 2020

Treuting, dintzis Montine, **Comparative Anatomy and Histology**, 9780128029008, 2nd, Elsevier, 2017

LaDouceur E.E.B, **Invertebrate histology**, 9781119507659, 1ª, Wiley, 2021

García-Garza, R., **Cuaderno de histologhía para colorear**, 9788413823805, 1ª, Elsevier, 2023

Recomendacións

Outros comentarios

Un compromiso responsable cara á aprendizaxe reflectida na actitude ao longo do curso e na aptitude asociada á adquisición de coñecementos, posibilitarán a superación da materia. O estudo da materia dun modo continuado capacitará ao alumno para participar de modo activo no curso. O coñecer, comprender, reflexionar e razoar sobre os coñecementos básicos do curso, cunha actitude madura, serán de utilidade para participar nas distintas actividades propostas polo profesorado e garantía de éxito no curso.
